

Aquesta novel·la està basada en un escenari real: la Seu Vella de Lleida i el seu entorn històric. Hi surten personatges reals barrejats amb personatges de ficció, i també fets que s'esdevingueren en la realitat barrejats amb fets imaginaris.

L'autor, però, vol advertir que aquest no és un llibre d'història. Els fets històrics tan sols han estat utilitzats per descriure escenaris i fer-los coincidir en alguns casos amb l'acció narrativa amb la finalitat de reforçar-la. Els noms reals que apareixen al text estan recollits al final del llibre perquè el lector pugui diferenciar entre els protagonistes verídics de la història i els que són producte de la imaginació.

Que em perdonin els historiadors.

ACUSATS DE CONSPIRACIÓ

Itirida/Itirta, Ilerda, ibn-Leridín, Lerda, Larida/Lerita, Leyda, Lérida, Lleida... Una mateixa plaça forta amb noms diferents que romans, musulmans, comtes catalans, castellans, francesos i altres s'han disputat al llarg de la història. A cavall de finals del segle x i començaments del segle xi és terra de frontera entre els comtes catalans de la marca meridional de l'imperi franc successor de Carlemany i el Califat de Còrdova. La Leyda del califa Abd-al-Rahaman III és una població ben fortificada i dominada per l'alcàsser de la Suda.

Havent acabat les classes del curs escolar, un 27 de juny, els tres germans Raspall plantejaren als seus pares un any més la qüestió d'on anirien de vacances aquell estiu, ja que passar-lo a casa no els feia gaire gràcia. Els pares, treballadors, com molts, poc hi havien pensat, en les vacances. Com a conseqüència, els tres germans obtingueren una resposta que ja s'esperaven: "Ens ho hem de rumiar."

Aleshores, per passar el matí, els germans decidiren d'anar a passejar pel turó del Castell. Aquest és el malnom d'un conjunt esglaonat de muralles de difícil accés si no s'hi va per la carretera que hi mena o mitjançant un ascensor que hi puja des de la ciutat. Si es vol tirar pel dret, a peu, per arribar a dalt cal franquejar abans tres línies de fortificacions o el que en resta en alguns trams, amb els seus merlets, baluards i troneres d'observació, a banda d'una vegetació natural que dificulta força el caminar. Per això el millor és seguir la carretera que, passant unes estretes portes, duu fins dalt. Una d'aquestes portes, la segona, salva una antiga rasa mitjançant un no menys antic pont llevadís. A dalt, després de pujar un bon desnivell en relació amb la ciutat de Lleida que l'envolta,

com si la volgués protegir, o protegir-se'n, hi ha una imponent catedral bastida a començaments del segle XIII. I encara més amunt, dalt de tot, passant una quarta porta s'accedeix al que queda del que havia estat el Palau del Rei, bastit sobre l'antiga fortalesa musulmana de la Suda. Encara que es passi tot el dia allà dalt mai s'acaba de veure-ho tot, i especialment si hom vol resseguir el vast horitzó. Mirant al nord s'aprecien els dos Montsecs tallats pel congost de Terradets, la darrera línia defensiva contra enemics provinents de terres gascones. Més enrere s'albira la muralla blanca dels Pirineus, ben visibles en dies clars. Es veu l'Aneto i la Maladeta, i més a l'esquerra el Turbó. A la seva esquerra, els Posets, i ja mirant cap a l'extrem de l'Aragó, el Cotiella i Mont Perdut. Guaitant cap a llevant es divisa la muralla de la Mediterrània que formen la serra de Prades, la Llena i el Montsant, i al sud, el solitari pic de Montmaneu. La plana de Lleida, verda per les aigües que baixen dels Pirineus, el Segre, la Ribagorçana, i més amunt la Pallaresa, apareix clivellada per una xarxa de canals que donen vida a les comarques que travessen.

Però tornem al propòsit dels tres germans. La seva mare els donà diners perquè pugessin amb l'ascensor en lloc d'anar-hi caminant, i perquè es comprassin uns gelats, almenys.

—No feu tard, a les dotze del migdia us vull aquí. Poseu-vos una gorra pel sol. I vigileu —digué la mare.

Només el Pau, de deu anys, obeí el poc imperatiu consell d'anar coberts del cap. Es posà una gorra de beisbol blanca amb ratlles blaves i vermelles. De pas, potser així es veuria més gran. La Mireia, que en tenia setze, passava de moltes coses o s'ho pensava. Sovint se les tenia amb el Marc, l'altre germà, que creia que ho sabia tot. El Marc tenia tretze anys i portava ulleres de muntura de pasta, que eren més fortes i donaven aire d'estudiós. Era intuïtiu, imaginatiu i reflexiu; tant, que se les feia d'inventor i persona de recursos. Un fet que no sempre reconeixia la seva germana però tenia captivat el Pau, que sempre era al seu costat. Això, tret de quan se sentia petit. Aleshores cercava protecció humana i, en aquest sentit, la mà de la germana gran era molt més tranquil·litzadora que no pas les cabòries del Marc.

Així doncs, amb les dotze com a hora límit, els tres expedicionaris van tirar cap al turó del Castell. L'ascensor, però, quedava descartat. Primer s'havia de pujar per unes escales mecàniques que sortien de la plaça Sant Joan, i després s'havia de caminar igualment. A més, un ascensor feia poc aventurer. Més calés per a gelats, d'altra banda. Per tant, decidiren tirar pel costerut carrer de Cavallers, perquè al capdamunt donava justament al davant d'un escales que travessaven les muralles. A més, anant a peu s'observava millor la majestuositat del castell, amb els seus contraforts i la Seu al fons.

Quan foren dalt es fixaren en unes estretes escales de pedra que hi havia just a l'esquerra de la segona porta. Així, vulnerant el camí natural, s'enfilaren cap damunt vorejant la primera muralla defensiva.

—Com mola —féu el Pau, que no havia estat mai per allí, encara que els seus germans, tampoc. Se sentia tot un guerrer d'èpoques passades. La imaginació li volava tot veient unes muralles de debò, no com les que muntava jugant amb el Lego. No, allò eren muralles de pedra viva, dura, aspra. I més amunt encara n'hi havia de més altes. D'allí, grim pant, van anar pujant sense seguir cap camí establert.

—Dóna'm la mà, Mi —va demanar el petit. Allò molava molt, però era un xic perillós. La Mi era la Mireia. Entre ells, i per estalviar síl·labes, s'abreujaven els noms. El Marc era el Ma, però el Pau no tenia aquest privilegi. Devia ser cosa de grans, pensava.

La Mireia, doncs, va ajudar el seu germà a pujar un desnivell. S'havien allunyat tant del que sempre havien vist de la Seu Vella quan hi anaven amb els pares que els semblava com si fossin en un altre lloc, fantàstic, irreal. Després de pujar, lliscar i esbufegar un munt van fer cap al castell del Rei, la Suda com també se'l coneix o, més ben dit, al que en quedava.

—Fixa't Mi, és un castell de debò. L'hauran atacat els enemics perquè està molt malmès —exclamà el Pau.

La Mireia no sabia exactament què eren aquelles restes. De vegades havia sentit a dir el nom de la Suda, però la veritat era que no en sabia gran cosa, per no dir res. El llibre d'història tampoc l'esmentava. Segons que semblava, era molt més important la vida de personatges llunyans i les peripècies de

països estrangers que no pas les vivències i els monuments de la pròpia terra.

Tots tres s'engrescaren i decidiren explorar cadascú pel seu compte. "Vine aquí, guaita què he trobat!", deia un. Llavors hi havia una petita reunió familiar per comprovar la troballa i tot seguit es tornaven a separar fins que un altre repetia "Veniu, veniu..." i el petit clan es reunia altre cop. El Marc, en solitari, s'endinsà dins del castell amb cautela. Caminava com els gats quan exploren una cosa nova, allargant les potes del davant per defensar el cos, el coll allargat cap endavant, olorant amb moviments imperceptibles dels narius, els ulls ben oberts i les orelles orientades per poder detectar el més mínim soroll. Així anava el Marc, amb passes lentes i tots els sentits concentrats. Entrà al castell, donà un petit tomb i, en treure el cap a una cambra fosca, de sobte féu un crit i sortí corrents. La Mireia i el Pau ben just el sentiren, ja que eren una mica lluny. Potser s'havia clavat una punxa amb alguna d'aquelles herbes que s'aixecaven pertot arreu, pensaren.

El Marc arribà on era la Mireia i digué, atemorit:

—Mi, allà dins hi ha un fantasma!

—Un fantasma? —repetí la seva germana amb posat de dubte. Coneixia de sobres la imaginació desbordada del Marc. De tota manera, potser sí que havia vist algú o alguna cosa, i com que ella era, al cap i a la fi, la més gran i la responsable de la colla, prudentment, decidí de tocar retirada.

—Pau, vine, que marxem! —cridà.

El Marc, però, la deturà. Ell volia investigar. Quina mena d'aventura seria aquella, si es feien enrere al primer entrebanc? Ja amb més calma, i en no apreciar cap moviment estrany pels voltants, el Marc i la Mireia van arribar a la conclusió que tal vegada havia vist un home i prou. Potser un rodamón, o vés a saber. El Pau, per la seva banda, opinava que era un antic guerrer amagat. Els dos germans grans descartaren aquesta hipòtesi amb desdeny i tractant-lo de criatura. El Marc insistí que potser era un home de debò. De fet, li havia semblat que jeia o estava assegut.

—I com era? —li preguntaren els seus germans.

—No ho sé... Duia una barba blanca, molt llarga —respongué.

La descripció, tot i ser breu, era massa pròpia de les seves fantasies habituals, cosa que féu aixecar una cella a la Mireia. Veient que d'allí no sortia ningú, però, es van tranquil·litzar una mica i van començar a guaitar la porta de reüll. Al cap d'una mica el Pau apuntà:

—I si anéssim dins?

—Què dius? Que t'has tornat boig? —el renyà la seva germana, molt posada en el paper de noia responsable.

El Marc digué que no li feia tanta por si entraven tots junts i agafà un pal de terra, brandant-lo com si fos una espasa. Portats per la curiositat, al final decidiren entrar amb totes les precaucions. La Mireia advertí que, al més mínim dubte de perill, sortirien corrents. Amb aquesta condició, tots tres ben junts es disposaren a examinar la cambra. El Pau, agafat a la mà de la Mireia, i el Marc, un pas endavant, amb el bastó estirat, com si executés una maniobra d'esgrima.

Just al moment que eren a la porta aparegué un home. Efectivament, duia una llarga barba blanca. Era de veritat, no era cap fantasia. Tots tres feren un crit d'esglai però, en lloc de començar a córrer, es van quedar garratibats. Les cames se'ls havien paralytzat per art de màgia, o per por. Tot fitant l'home amb malfiança, i amb un fil de veu, la Mireia digué:

—Anem-nos-en a poc a poc. Potser no ens farà res.

L'home, però, no tenia cara d'anar de mala fe i digué suaument:

—Hola, nois. Com us dieu?

El més petit dels germans respongué el primer de forma espontània.

—Jo em dic Pau.

—I tu? —féu l'home, mirant el Marc.

—Jo? Ma... Marc, però ja ens n'anàvem, no el volíem molestar —quequejà el noiet, tot fent un pas enrere com demostrant que marxava de debò, però amb el bastó ben agafat a la mà en posició de guàrdia.

L'home va somriure i es va encarar a la seva germana:

—I tu, noia, com et dius?

—Mi... Mi... Mireia —respongué ella amb desconfiança.

—Que bonic. No l'havia sentit mai, aquest nom —comentà l'home.

De sobte, el Pau preguntà sense cap temença:

—I tu, què? Com et dius, tu?

La Mireia, que el tenia agafat per la mà, l'hi va estrènyer encara més i se'l mirà furtivament amb actitud de voler-lo renyar, com dient-li "calla!". L'home, però, esbossà un altre somriure davant de la pregunta natural del menut.

—Jo tinc cent noms... —respongué enigmàticament.

—I per què en tens tants? —tornà a la càrrega el petit, amb la qual cosa es guanyà una nova premuda de mà i una altra mirada punyent de la seva germana, mentre que el Marc li deia amb veu baixa:

—Calla ara, tu, i toquem el dos...

L'home s'assegué en un bloc de pedra caigut dels murs del castell. Aparentment no tenia cap intenció de fer-los mal, o d'anar més enllà del seu petit territori.

—Jo he portat els noms d'Ibn-Idhari, Oleguer, Berenguer d'Opiç, Aspàreg, Tibau Rahart... i molts d'altres —afirmà.

—Apa, quins noms! —exclamà el Pau.

Davant la pacífica actitud de l'home, els tres germans es van relaxar. Segurament, era un rodamón sense sostre que tenia ganes de fer-la petar, i les ruïnes del castell eren el seu aixopluc. Ara fou el Marc qui li va preguntar per què tenia tants noms.

—Com que tinc més de mil anys, a cada època haig de canviar per adequar-m'hi —respongué l'home.

—Com diu? Mil anys? Au, va! —féu despectiva la Mireia, que ja no tenia la por del principi però es mantenia a l'aguait i no deixava la mà del Pau. Tot seguit murmurà als seus germans—: Vinga, marxem, que aquest pobre home està tocat del bolet.

—No estic boig, però sí que sóc pobre, minyona de nom estrany. I és cert que tinc mil anys i cent noms, per fantàstic que sembli, i és per això que us podria contar tota la història d'aquest turó. Perquè jo he viscut aquí des dels temps dels moros fins al present. Puc dir que he vist construir, reformar i enderrocar palaus, cases, castells, muralles, bastions i fins i tot catedrals, en aquest indret.

—Catedrals? —digué la Mireia, cada cop més incrèdula—. Si només n'hi ha una, de catedral...

—No, noia, no. Aquesta que veus aquí davant és la segona catedral que s’ha construït aquí dalt. La van aixecar quan la primera es va quedar petita. En deien Santa Maria l’Antiga, i l’havien bastida damunt d’una mesquita. I a baix a la ciutat encara en teniu un altra, la Seu Nova. En total, n’heu tingut tres, de catedrals.

—I diu que vostè ha vist construir aquesta catedral? —insistí la Mireia, assenyalant la Seu Vella—. Però si fa una pila de segles que la van fer...

Els tres germans es posaren a riure. Aquell individu estava com un llum, però semblava divertit. Llàstima, allò no ho podrien explicar als seus pares perquè s’enfadarien. Sempre els avisaven que no parlessin amb desconeguts. Aquell desconegut, tanmateix, era ben distret.

—Per què no ens explica alguna història d’aquestes? —li demanà el Pau.

—Explicar? Encara més: puc fer que visqueu amb mi històries passades. Si les voleu viure, és clar...

L’home no provava de convèncer-los, tan sols ho havia proposat com qui diu d’anar a fer una passejada pel camp. Continuava assegut a la pedra caiguda i no semblava tenir cap pressa ni neguit. Anava estranyament vestit, amb uns parracs que s’assemblaven molt poc al vestuari de la gent actual, fins i tot la més pobra o extravagant.

—Vius aquí? —tornà a preguntar el Pau, assenyalant amb el dit aquell racó.

—Sí, perquè sóc la memòria viva de la història d’aquest turó —contestà l’home—. Què voleu saber? —afegí amablement.

—Què és aquest castell? —preguntà la Mireia. Estava interessada en la Suda, i aquell sonat potser li’n podria fer cinc cèntims. Dubtava, però, que pogués explicar-li res que no fossin fantasies tronades.

—Si passeu dins, vosaltres mateixos reviuireu la seva història —afirmà l’home, i sonava molt convincent.

—No, no cal, ens ho pot contar des d’aquí mateix. —La Mireia, un cop més en el seu paper de germana gran, no tenia cap intenció de seguir el corrent a l’individu més del que era raonable. Vés a saber quina en portava de cap. Potser volia robar-los. Allí dins era fosc i no es veia ningú per la rogalia.

—Més val que no hi entrem —assentí el Pau. La valentia del principi s’anava esvaint. La seva imaginació els feia presos dins de les masmorres d’un castell, encadenats amb grillons a una paret bruta i humida.

—Com vulgueu —replicà l’home, arronsant les espatlles—. Aquí fora només escoltareu la història. A dins, la viureu.

—Què vol dir això? —intervingué el Marc, amb un cert respecte.

—És molt senzill. A dins, podeu ser protagonistes de la història de Lleida tal com jo l’he viscuda i ha estat.

—Ah, ja ho entenc. Això és un muntatge, com un parc temàtic —digué la Mireia amb sorna—. Vostè és un figurant i a dins hi deu haver alguna història audiovisual en tres dimensions, i tot això que fan per viure realitats virtuals de temps passats. Oi que sí?

—Com vulguis creure-ho. Si entres, però, viuràs la història real, sense fantasies ni res del que has dit. No menteixo, t’ho asseguro.

—Anem-hi? —féu el Marc, mirant-se els seus germans.

—I... si no ens agrada? —replicà temorós el Pau.

—Doncs, ens en tornem —digué el Marc fingint una falsa despreocupació.

Els tres germans Raspall no sabien què fer i no deixaven de mirar l’home de cua d’ull. Volent trobar una bona excusa per no acceptar l’oferiment, la Mireia va preguntar:

—Quant val l’entrada?

—Què vols dir? —féu l’home, sorprès.

—Sí, què costa l’entrada. És que no duem gaires diners...

—Pagar per viure la història? Aquesta sí que fóra bona! —L’home estava escandalitzat, o ho fingia molt bé—. Passeu si voleu, sou lliures de decidir, però a mi no m’heu de donar res. No em calen els diners.

—Que estrany, és gratuït —reaccionà el Marc—. Deu de ser una promoció...

Els germans van discutir la situació. Finalment, amb una mica de por, expectació i desconfiança a la vegada, van decidir d’entrar-hi seguint aquell home que afirmava que tenia mil anys i cent noms. Ell, per la seva banda, va entrar a la cambra al seu davant amb pas lent, sense pressa ni mirant enrere per veure si el seguien.